

**ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

**ОЛЕКСАНДР МАРАЧ
МАРІЯ ШУРДАК**

**Хорознавство з методикою викладання
Частина 2**

Методичні рекомендації

**Методичні рекомендації та тестові завдання для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти**

Луцьк – 2022

УДК 78.087.68:7.071.2(072) +78.071.1(477)(092) (072)
М-25

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського
національного університету імені Лесі Українки

Протокол № 3 від 16.11.2022 р.

Рецензенти:

Кашаюк В. М. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв ВНУ ім. Лесі Українки.

Мойсіюк В. В. – Заслужений діяч України, доцент, голова циклової комісії хорового диригування та співу Волинського фахового коледжу культури і мистецтв імені І. Ф. Стравінського Волинської обласної ради.

Марач О. М., Шурдак М. І.

М-25 Хорознавство з методикою викладання. Частина 2 : Методичні рекомендації та тестові завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 025 музичне мистецтво. Луцьк : електронне видання, 2022. 29 с.

Анотація: навчальна інформація, яка пропонується читачеві може застосовуватися у ОК: хорове диригування, диригування і робота з хором, методика і практикум роботи з колективом, методика і практикум вокально-хорової роботи, методика викладання хорових дисциплін, гармонія і сольфеджіо, основи теоретичного музикознавства, методика викладання фахових дисциплін, методика викладання музичного мистецтва. У навчальному виданні пропонується інформація, за допомогою якої читач може ознайомитись та підготуватися до вивчення музичних теоретичних і практичних дисциплін. Самостійно пройти тестування і поверхнево перевірити якість засвоєних знань.

Рекомендовано здобувачам вищої освіти спеціальної 025 «Музичне мистецтво», освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво».

УДК 78.087.68:7.071.2(072)+78.071.1(477)(092) (072)

М-25

© Марач О.М 2022

© Волинський національний університет імені Лесі Українки 2022

Зміст

Вступ	4
Лекційний матеріал.....	5
Тестові завдання.....	22
Правильні відповіді для самоконтролю.....	15
Використана література	27

Вступ

Запропоновані методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти «Хорознавство з методикою викладання» спрямовані на перевірку знань з поданих питань під час підготовки хормейстера, хорового диригента, керівника хору, викладача музично-теоретичних дисциплін.

Основний навчальний матеріал викладений у навчальному посібнику «Хорознавство з методикою викладання». Матеріал на основі якого розроблені тести представлений у даній роботі. У ньому подана лекційна інформація, яка забезпечує якість освіти у процесі підготовки вчителя музики, хормейстера, вчителя музичного мистецтва. Змістом навчального посібника є теоретичне узагальнення розвитку хорової культури виконавства. Розглядаються основні методики роботи з вокальними та хоровими колективами. Виділені окремі педагогічні прийоми навчання, які були вироблені на власному практичному викладацькому досвіді авторів навчального посібника.

Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти передбачають перевірку необхідних теоретичних знань у процесі підготовки вчителя музики, хормейстера, запропонований тестовий контроль знань вивченого теоретичного матеріалу. Тестові завдання розроблені на основі 2-го розділу, 2.1, 2.2 підрозділів навчального посібника «Хорознавство з методикою викладання» для додаткової та самостійної підготовки здобувача вищої освіти, а також для самоконтролю та самооцінювання набутих теоретичних знань та компетентностей з диригентсько-хорових та музично-теоретичних освітніх компонентів. Завдання мають 36 питань викладених у тестовому форматі. В кінці навчально-методичного видання подані вірні відповіді.

ЛЕКЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ

Класифікація голосів та їх співацьких діапазонів

В хорових партитурах фіксуються тільки типові позначення голосів – S_1 , S_2 , A_1 , A_2 , T_1 , T_2 , B_1 , B_2 і октавісти.

Сольні голоси – сопрано, мецо-сопрано, контральто, тенори, баритони, баси. Але типові позначення не в повній мірі визначає характер голосу і тому виникла потреба в до доковій диференціації: сопрано, мецо-сопрано, тенори і баритони більш легкі одержали назву ліричних, а більш насичені – драматичних.

Так серед **сопрано** розрізняють: колоратурні сопрано, ліричні, драматичні, лірико-колоратурні і лірико-драматичні сопрано; **мецо-сопрано** поділяються на ліричні, драматичні і контральто. **Тенори** диференціюються на: ліричні, драматичні, лірико-драматичні і альтіно. **Баритони** розгалужуються на: ліричні, драматичні і лірико-драматичні. **Баси** налічують такі різновиди: високі (бас кантанте), центральні (низькі) і бас-профундо (в хорі – октавісти).

Кожна хорова партія має певний діапазон. Розрізняються **загальний діапазон** і **робочий діапазон**. До робочого діапазону, що є частиною загального, належать звуки найбільш зручні для голосів даної партії і через це найбільш вживані.

Розглянемо кожну групу однорідних голосів: **дитячих, жіночих і чоловічих.**

Група дитячих голосів

(дисканти, альти)

Дисканти – діапазон $c^1 - a^2$ (робочий $f^1 - f^2$).

Альти $g - f^2$ (робочий $c^1 - c^2$).

Група жіночих голосів

(сопрано, альт)

Партія сопрано – загальний діапазон а (c^1) – c^3 (робочий діапазон f^1 – f^2 , g^2).

Колоратурне сопрано – найвищий жіночий голос, надзвичайно рухливий, крайні верхні звуки якого мають флейтове звучання, нижні звучать слабо. Діапазон – c^1 – e^3 , g^3 . Малопридатні для хору внаслідок специфічного тембру, який погано зливається з іншими голосами.

Лірико - колоратурне сопрано – має розвинений верхній регістр і добру середину, яка зближує їх за характером звуку із ліричними сопрано. Технічно рухливий голос, володіє м'якістю, наспівністю, в хорі надає дзвінкість і яскравість партії сопрано. Діапазон – c^1 – c^3 .

Ліричне сопрано – володіє м'яким, теплим звуком. Виконання наспівних мелодій відзначається великою рівністю і ніжністю звучання. Достатньо рухливе у виконанні технічних партій. Нижній регістр звучить доволі слабко, бідний тембром. Проте середній регістр – дуже виразний. Яскраво звучить верхній регістр. Діапазон – c^1 – b^2 .

Лірико-драматичне сопрано – має розвинутий і міцний верхній регістр, добру середину і досить звучний нижній регістр.

Драматичне сопрано – має дуже сильний за звучністю верх, добру середину і звучний нижній регістр. За соковитістю тембру наближається до мецо-сопрано. Драматичні сопрано в технічному відношенні дещо важчі, ніж ліричні. Діапазон а, (c^1) – h^2 .

Партія альтів – загальний діапазон f, g – f^2 , (g^2); (робочий діапазон а – c^2 , (d^2)). Партія альтів в хорі складається із мецо-сопрано і контральто.

Ліричне мецо-сопрано – за тембром нагадує драматичне сопрано (їх відмінність полягає у звучанні нот першої октави: у мецо-сопрано воно більш сильне). Діапазон а – h^2 ; Ліричне мецо-сопрано досягають великої рухливості і колоратурної гнучкості (*партія Розіни з опери «Севільський цирульник»*

Россіні). В хорі A_1 – в нижньому регістрі звучить м'яко, але з невеликою силою звуку, від g^1 , a^1 звучить яскраво і динамічно.

Драматичне мецо-сопрано – густий та сильний голос, менш рухливий, ніж ліричне мецо-сопрано з більш яскравим грудним звучанням в низькому регістрі і напруженим звучанням верхніх голосів. Діапазон – $a - a^2, (b^2)$. В хорі A_2 в грудному звучанні від $g - h^1$ найбільш виразна і динамічна. Друга октава для них не зручна і звучить напружено. Другі альти технічно менш рухливі; володіють соковитим і густим звуком.

Контральто – найнижчий жіночий голос, яскраво виражений своєю густою окраскою, густо і насичено звучить у малій октаві. Вся нижня октава голосу зберігає рівне грудне звучання. Грудний регістр дуже широкий, верхній регістр невеликий. Діапазон – $e, (f) - f^2, (g^2)$.

Група чоловічих голосів

(тенор, баритон, бас)

Тенори – загальний діапазон $c - h^1$, робочий діапазон $e, (f) - a^1, (b^1)$.

Альтіно – найвищий тенор, особливість якого – своєрідне фальцетне, іноді мікстове звучання, схоже на слух на жіночий голос. Альтіно – голос рідкісний. Діапазон $d, (e) - e^2, (f^2)$.

Ліричний тенор – високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. Звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві. Перша октава майже в повному обсязі звучить легко, без напруження і досить сильно. Ліричний тенор вільно володіє динамічними відтінками від ніжного *pp.* до дзвінкого *f.* Цей голос рухливий і гнучкий, він вільно виконує дрібні тривалості і «вибирає» їх точно й акуратно.

Лірико-драматичний тенор – серединний тембр між ліричним і драматичним, що володіє позитивними якостями одного і іншого.

Драматичний тенор – відзначається великою силою звучання у верхньому регістрі і повнотою, насиченістю в нижньому. Перша половина

малої октави (с, d, e, f) звучить м'яко, виразно, але розвинути силу на цих звуках він не може. Друга половина малої октави (g, a, h) може бути подана і голосно і тихо. В першій октави (с¹ – g¹) найприродніше для драматичного тенора у високому регістрі голосне і напівголосне звучання (*mf-f*), в порівнянні з ліричним тенором, він більш рухливий. Діапазон с – g¹, (a¹).

Баритон – це середній голос між басом і тенором, причому ліричний баритон по характеру звучання схожий до тенора, а драматичний до баса. Загальний діапазон баритонів G, (A) – g¹ (робочий діапазон H – e¹).

Ліричний баритон – найвищий серед баритонів, за характером тембром наближається до драматичного тенора, звучить м'яко і за своєю природою дуже рухливий.

Ліричний баритон – голос, який легко і вільно звучить у малій октаві і нижніх звуках першої октави (с, d, e), але порівняно слабше і глухіше у верхній частині великої октави (G, A, H). Починаючи від нижніх звуків малої октави, ліричний баритон, в мірі його руху вгору, набуває все більшої сили, яскравості і блиску, не втрачаючи в той же час основної своєї властивості – легкості. Градація нюансів від *p* до *f* і виконання мелодичних рисунків у швидких темпах баритону дається вільно. Діапазон A – g¹.

Лірико-драматичний баритон – наділений ознаками як ліричного так і драматичного.

Драматичний баритон – більш сильний, міцний, мужній, але менш рухливий голос, ніж ліричний, його тембровий колорит, особливо на нижніх тонах, схожий на бас. Діапазон G, (A) – g¹.

Баси мають декілька різновидів.

Бас-кантанте – співучий, високий, легко іде вгору, але нижні звуки досить слабкі за характером звучання нагадує драматичний баритон, відрізняючись від нього густішим тембром, зокрема в нижньому регістрі. Діапазон F – e¹.

Бас центральний. Діапазон C – e¹. Звуки великої октави – запасні. Від F – e¹ він дає тверде та повне, насичене звучання. При змінні динамічних

відтінків скрізь чувається густота і міць. Може розвивати потужну гнучкість. В середньому регістрі досить легко виконує рухливі мелодичні малюнки і зміну динамічних відтінків. Для хору центральні басы незамінні, без них немає повного хору.

Бас-профундо – найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти. Діапазон $G^1, (A^1) – a, (h)$. Головне призначення октавістів – виконання нижніх, що подвоюють в октаву басовий голос, і підсилення партій басів в нижньому регістрі. В творах з інструментальним супроводом октава зазвичай не використовується, бо вона маскується супроводжуваними оркестровими голосами. В творах а *capella* октава надає звучанню хору особливу окраску, глибину і повноту. Найкращий ефект звучання октави досягається в нюансах від *pp* до *mf* при співі *forte* октава використовується рідко і головним чином в тих випадках, коли всі партії хору написані в низькій або середній теситурі. Октава застосовується в основному на витриманих педальних звуках або плавному поступеновому русі, вимагає швидкої артикуляції, октавістам важко тому що голос октавістів масивний і малорухливий.

Діапазон хорових партій.

Сопрано – загальний діапазон $c^1 – h^2$. Робочий діапазон $f^1 – f^2, (g^2)$.

Дитяче сопрано – загальний діапазон $c^1 – g^2$

Альт – загальний діапазон: $f, (g) – f^2, (g^2)$. Робочий діапазон $a – c^2, (d^2)$.

Дитячий альт – загальний діапазон: $c^1 – c^2$.

Бас I (баритон) – загальний діапазон: $G, (A) – g^1$. Робочий діапазон: $H – e^1$.

Бас II – загальний діапазон: $D – e^1$. Робочий діапазон $F – c^1$.

Бас профундо – $G^1, (A^1) – a, (h)$.

Діапазон співацьких голосів.

Сопрано:

колоратурне $c^1 – e^3, (g^3)$;

лірико-колоратурне $c^1 - c^3$;

лірико-драматичне $c^1 - c^3$;

драматичне $a - c^3$.

Альт:

меццо-сопрано ліричне $a - h^2$.

драматичне $a - a^2, (h^2)$.

контральто $e, (f) - f, (g^2)$.

Тенор:

альтіно $d, (e) - e^2, (f^2)$;

ліричний $c - b^1$;

лірико-драматичний $c - c^2$;

драматичний $c - g, (a^1)$;

Баритон:

ліричний $A - g^1$;

лірико-драматичний $A - g^1$;

Бас:

кантанте $F - e^1$;

центральний $C - e^1$;

профундо $G^1, (A^1) - a, h$.

У починаючих співаків дуже часто діапазон необхідний для тієї чи іншої партії повністю не виявляється через недостатність вокально-технічних навичок. У цих випадках при визначенні голосів слід виявляти велику обережність і перш ніж зарахувати співака до тієї чи іншої партії потрібно ретельно вивчити його голос. Варто пам'ятати, що помилка при визначенні голосу змушує хориста співати «чужим» голосом, а це шкідливо і нерідко псує

голос, тому кожен керівник хору повинен бути ґрунтовно обізнаним з основами співу і вміти вести заняття з постановки голосу. Необхідно, щоб керівник пройшов школу співу і практично володів основними співацькими навичками.

Головними ознаками голосу є тембр і діапазон. Якщо по причині неправильної манери співу важко визначити тип голосу потрібно звернути увагу на інші типові ознаки: положення зони перехідних звуків і примарного звучання теситури, характерної для даного голосу і природність артикуляції, вимови літературного тексту у верхньому регістрі.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Найвищий жіночий голос:

- а) дискант
- б) колоратурне сопрано
- в) альтіно
- г) контральто

2. Найнижчий чоловічий голос:

- а) бас-кантанте
- б) контртенор
- в) дискант
- г) бас-профундо (контр-бас)

3. Найвищий чоловічий голос

- а) ліричний тенор
- б) альтіно
- в) ліричний баритон
- г) дискант

4. Найнижчий жіночий голос

- а) контральто
- б) драматичне сопрано
- в) драматичне мецо-сопрано
- г) альтіно

5. Групу дитячих голосів складають такі хорові партії:

- а) Дисканти, сопрано, альти
- б) сопрано, альти, тенори
- в) альти, тенори, дисканти

г) альтіно, мецо-сопрано, колоратурне сопрано

6. Групу жіночих голосів складають такі хорові партії:

- а) дискант, сопрано, альт
- б) сопрано, альт, контральто
- в) альт, тенор, дискант
- г) бас, баритон, тенор

7. Групу чоловічих голосів складають такі хорові партії:

- а) дисканти, сопрано, альти
- б) бас, баритон, тенор
- в) альти, тенори, дисканти
- г) альтіно, мецо-сопрано, колоратурне сопрано

8. Колоратурне сопрано це:

- а) густий та сильний голос, менш рухливий, ніж ліричне мецо-сопрано з більш яскравим грудним звучанням в низькому регістрі і напруженим звучанням верхніх голосів
- б) має розвинутий і міцний верхній регістр, добру середину і досить звучний нижній регістр
- в) найвищий жіночий голос, надзвичайно рухливий, крайні верхні звуки якого мають флейтове звучання, нижні звучать слабо
- г) найнижчий жіночий голос, яскраво виражений своєю густою окраскою, густо і насичено звучить у малій октаві

9. Драматичне мецо-сопрано це:

- а) має розвинутий і міцний верхній регістр, добру середину і досить звучний нижній регістр

б) густий та сильний голос, менш рухливий, ніж ліричне мецо-сопрано з більш яскравим грудним звучанням в низькому регістрі і напруженим звучанням верхніх голосів

в) найвищий жіночий голос, надзвичайно рухливий, крайні верхні звуки якого мають флейтове звучання, нижні звучать слабо

г) найнижчий жіночий голос, яскраво виражений своєю густою окраскою, густо і насичено звучить у малій октаві

10. Контральто це:

а) найнижчий жіночий голос, яскраво виражений своєю густою окраскою, густо і насичено звучить у малій октаві

б) має розвинутий і міцний верхній регістр, добру середину і досить звучний нижній регістр

в) найвищий жіночий голос, надзвичайно рухливий, крайні верхні звуки якого мають флейтове звучання, нижні звучать слабо

г) густий та сильний голос, менш рухливий, ніж ліричне мецо-сопрано з більш яскравим грудним звучанням в низькому регістрі і напруженим звучанням верхніх голосів

11. Драматичне сопрано це:

а) найвищий жіночий голос, надзвичайно рухливий, крайні верхні звуки якого мають флейтове звучання, нижні звучать слабо

б) має розвинутий і міцний верхній регістр, добру середину і досить звучний нижній регістр

в) має дуже сильний за звучністю верх, добру середину і звучний нижній регістр. за соковитістю тембру наближається до мецо-сопрано

г) найнижчий жіночий голос, яскраво виражений своєю густою окраскою, густо і насичено звучить у малій октаві

12. Ліричне сопрано це:

- а) володіє м'яким, теплим звуком, виконання наспівних мелодій відзначається великою рівністю і ніжністю звучання, достатньо рухливе в виконанні технічних партій
- б) має розвинутий і міцний верхній регістр, добру середину і досить звучний нижній регістр
- в) найвищий жіночий голос, надзвичайно рухливий, крайні верхні звуки якого мають флейтове звучання, нижні звучать слабо
- г) найнижчий жіночий голос, яскраво виражений своєю густою окраскою, густо і насичено звучить у малій октаві

13. Альтіно це:

- а) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь чувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість
- б) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві
- в) найвищий тенор, особливість якого – своєрідне фальцетне, іноді мікстове звучання, схоже на слух на жіночий голос
- г) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти

14. Ліричний тенор це:

- а) найвищий тенор, особливість якого – своєрідне фальцетне, іноді мікстове звучання, схоже на слух на жіночий голос
- б) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві
- в) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь чувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість
- г) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти

15. Драматичний тенор це:

- а) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти
- б) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві
- в) відзначається великою силою звучання у верхньому регістрі і повнотою, насиченістю в нижньому
- г) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь чувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість

16. Баритон це:

- а) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві
- б) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь чувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість
- в) середній голос між басом і тенором, причому ліричний баритон по характеру звучання схожий до тенора, а драматичний до баса
- г) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти

17. Бас центральний це:

- а) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві
- б) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь чувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість
- в) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь чувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість
- г) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти

18. Бас-кантанте це:

- а) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві
- б) співучий, високий, легко іде вгору, але нижні звуки досить слабкі за характером звучання нагадує драматичний баритон
- в) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь відчувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість
- г) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти

19. Бас-профундо це:

- а) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві
- б) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти
- в) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь відчувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість
- г) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти

Діапазон хорових партій та співацьких голосів

20. Діапазон хорової партії сопрано:

- а) загальний діапазон: $c - h^1$; робочий діапазон: $e - a^1, b^1$
- б) загальний діапазон: $c^1 - h^2$; робочий діапазон: $f^1 - f^2, g^2$
- в) загальний діапазон: $f, g - f^2, g^2$; робочий діапазон: $a - c^2, d^2$
- г) загальний діапазон: $D - e^1$; робочий діапазон: $F - c^1$

21. Діапазон хорової партії тенор:

- а) загальний діапазон: $D - e^1$; робочий діапазон: $F - c^1$

- б) загальний діапазон: $c - h^1$; робочий діапазон: $e - a^1, b^1$
в) загальний діапазон: $c - h^1$, робочий діапазон: $e, (f) - a^1, (b^1)$
г) загальний діапазон: $G, (A) - g^1$, робочий діапазон: $H - e^1$

22. Діапазон хорової партії альт:

- а) загальний діапазон: $f, g - f^2, (g^2)$; (робочий діапазон: $a - c^3, (d^2)$)
б) загальний діапазон: $c - h^1$; робочий діапазон: $e - a^1, b^1$
в) загальний діапазон: $G, (A) - g^1$, робочий діапазон: $H - e^1$
г) загальний діапазон: $c^1 - g^2$, робочий діапазон: $e - a^1, b^1$

23. Діапазон хорової партії бас:

- а) загальний діапазон: $G, (A) - g^1$, робочий діапазон: $H - e^1$
б) загальний діапазон: $C - e^1$, робочий діапазон: $F - c^1$
в) загальний діапазон: $c - h^1$, робочий діапазон: $e - a^1, b^1$;
г) загальний діапазон: $c^1 - g^2$, робочий діапазон: $e - a^1, b^1$

24. Діапазон лірико-колоратурного сопрано:

- а) $c^1 - c^3$
б) $a - c^3$
в) $G^1, (A^1) - a, h$
г) $c - g, (a^1)$

25. Діапазон драматичного сопрано:

- а) $c^1 - c^3$
б) $a - a^2, (h^2)$
в) $c - g, (a^1)$
г) $G^1, (A^1) - a, h$

26. Діапазон ліричного мецо-сопрано:

- a) $c^1 - c^3$
- б) $a - h^2$
- в) $c - g, (a^1)$
- г) $G^1, (A^1) - a, h$

27. Діапазон контральто:

- a) $e, (f) - f, (g^2)$
- б) $a - c^3$
- в) $G^1, (A^1) - a, h$
- г) $c - g, (a^1)$

28. Діапазон тенора альтіно:

- a) $e, (f) - f, (g^2)$
- б) $d, (e) - e^2, (f^2)$
- в) $G^1, (A^1) - a, h$
- г) $c - g, (a^1)$

29. Діапазон ліричного тенора:

- a) $e, (f) - f, (g^2)$
- б) $a - c^3$
- в) $c - b^1$
- г) $c - g, (a^1)$

30. Діапазон лірико-драматичного тенора:

- a) $e, (f) - f, (g^2)$
- б) $a - c^3$
- в) $G^1, (A^1) - a, h$
- г) $c - c^2$

31. Діапазон драматичного тенора:

а) е, (f) – f, (g²)

б) с – g, (a¹)

в) G¹, (A¹)– a, h

г) с – g, (a¹)

32. Діапазон ліричного баритона:

а) е, (f) – f, (g²)

б) А – g¹

в) G¹, (A¹)– a, h

г) с – g, (a¹)

33. Діапазон лірико-драматичного баритона

а) А – f¹

б) а – с³

в) G¹, (A¹)– a, h

г) с – g, (a¹)

34. Діапазон бас-кантанте:

а) е, (f) – f, (g²)

б) а – с³

в) G¹, (A¹)– a, h

г) F – e¹

35. Діапазон центрального баса:

а) е, (f) – f, (g²)

б) а – с³

в) С – e¹

г) с – g, (a¹)

36. Діапазон бас-профундо:

a) $c^1 - c^3$

б) $a - c^3$

в) $G^1, (A^1) - a, h$

г) $c - g, (a^1)$

ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Найвищий жіночий голос:

б) колоратурне сопрано

2. Найнижчий чоловічий голос:

г) бас-профундо (контр-бас)

3. Найвищий чоловічий голос

б) альтіно

4. Найнижчий жіночий голос

а) контральто

5. Групу дитячих голосів складають такі хорові партії:

а) Дисканти, сопрано, альти

6. Групу жіночих голосів складають такі хорові партії:

б) сопрано, альт, контральто

7. Групу чоловічих голосів складають такі хорові партії:

б) бас, баритон, тенор

8. Колоратурне сопрано це:

в) найвищий жіночий голос, надзвичайно рухливий, крайні верхні звуки якого мають флейтове звучання, нижні звучать слабо

9. Драматичне мецо-сопрано це:

б) густий та сильний голос, менш рухливий, ніж ліричне мецо-сопрано з більш яскравим грудним звучанням в низькому регістрі і напруженим звучанням верхніх голосів

10. Контральто це:

г) густий та сильний голос, менш рухливий, ніж ліричне мецо-сопрано з більш яскравим грудним звучанням в низькому регістрі і напруженим звучанням верхніх голосів

11. Драматичне сопрано це:

в) має дуже сильний за звучністю верх, добру середину і звучний нижній регістр. за соковитістю тембру наближається до мецо-сопрано

12. Ліричне сопрано це:

а) володіє м'яким, теплим звуком. виконання наспівних мелодій відзначається великою рівністю і ніжністю звучання. достатньо рухливе в виконанні технічних партій

13. Альтіно це:

в) найвищий тенор, особливість якого – своєрідне фальцетне, іноді мікстове звучання, схоже на слух на жіночий голос

14. Ліричний тенор це:

б) високий, м'який за тембром, ніжний та рухливий голос, може виразно виконувати як розспівні мелодії, так і технічно рухливі віртуозні партії. звуки мелодії октави в нього слабкі і часто без темброві

15. Драматичний тенор це:

в) відзначається великою силою звучання у верхньому регістрі і повнотою, насиченістю в нижньому

16. Баритон це:

в) середній голос між басом і тенором, причому ліричний баритон по характеру звучання схожий до тенора, а драматичний до баса

17. Бас центральний це:

б) дає тверде та повне, насичене звучання. при змінні динамічних відтінків скрізь відчувається густота і міць. може розвивати потужну гнучкість

18. Бас-кантанте це:

б) співучий, високий, легко іде вгору, але нижні звуки досить слабкі за характером звучання нагадує драматичний баритон

19. Бас-профундо це:

б) найнижчий глибокий голос яким у хорі співають так звані октавісти

20. Діапазон хорової партії сопрано:

б) загальний діапазон: $c^1 - h^2$; робочий діапазон: $f^1 - f^2, g^2$

21. Діапазон хорової партії тенор:

в) загальний діапазон: $c - h^1$, робочий діапазон: $e, (f) - a^1$

22. Діапазон хорової партії альт:

а) загальний діапазон: $f, g - f^2, (g^2)$; (робочий діапазон: $a - c^2, (d^2)$)

23. Діапазон хорової партії бас:

б) загальний діапазон: $C - e^1$, робочий діапазон: $F - c^1$

24. Діапазон лірико-колоратурного сопрано:

а) $c^1 - c^3$

25. Діапазон драматичного сопрано:

б) $a - a^2, (h^2)$

26. Діапазон ліричного мецо-сопрано:

б) $a - h^2$

27. Діапазон контральто:

а) $e, (f) - f, (g^2)$

28. Діапазон тенора альтіно:

б) $d, (e) - e^2, (f^2)$

29. Діапазон ліричного тенора:

в) $c - b^1$

30. Діапазон лірико-драматичного тенора:

г) $c - c^2$

31. Діапазон драматичного тенора:

б) $c - g, (a^1)$

32. Діапазон ліричного баритона:

б) $A - g^1$

33. Діапазон лірико-драматичного баритона

а) $A - f^1$

34. Діапазон бас-кантанте:

г) F – e¹

35. Діапазон центрального баса:

в) C – e¹

36. Діапазон бас-профундо:

в) G¹, (A¹)– a, h

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бурбан М. Українська хори та диригенти : монографія. Вид. 2, випр. і доп. Дрогобич : Посвіт, 2007. 672 с.
2. Гаврилюк В.Є., Марач О.М., Мойсіюк В.В., Панасюк С.Л. Хорознавство з методикою викладання : навч. посібник, вид.1-ше. Луцьк, Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. 102 с.
3. Дмитревський Г.О. Хорознавство і керування хором. Київ : Музична Україна, 1961. 96 с.
4. Кошиць О. Хоровий спів в Україні. Дніпро. Філадельфія, 1938. 1 листопада.
5. Марач О.М., Гаврилюк В. Робота над особливостями стилю хору «Тече вода в синє море» Б. Лятошинського на уроках диригування : Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів спеціальності 025 музичне мистецтво. Луцьк : Луцький педагогічний коледж, 2018. 16 с.
6. Марач О.М., Гаврилюк В. Хорове диригування : Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів спеціальності 025 музичне мистецтво. Луцьк : Луцький педагогічний коледж, 2018. 16 с.
7. Марач О.М., Гаврилюк В., Стець Л. Короткий огляд музичної форми в курсі хорове диригування: матеріали для самостійної роботи студентів спеціальності 025 музичне мистецтво. Луцьк : Луцький педагогічний коледж, 2018. 12 с.
8. Марач О.М. Соціокультурний континуум в Україні періоду Незалежності та розвиток хорового мистецтва: теоретичний аспект. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство* : зб. наук. праць. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2012–2013. Вип. 26–27. С. 75–83.
9. Марач О. М., Гаврилюк В. Є., Плечелюк Г. М. Система ауфтактів як засіб управління музичним виконанням (принципи диригентської школи І. Мусіна) : методичні рекомендації для самостійної роботи студентів

спеціальності 025 музичне мистецтво. Луцьк : Луцький пед. коледж, 2018. 28 с.

10. Мартинюк А.К. Системні уявлення про концепцію диригентсько-хорових дисциплін. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи». Суми, 1997. С. 30–38.

11. Михайлець В.В. Вокальна основа хорового мистецтва: історичний та теоретичний аспекти : автореф. дис. ... канд. мист. : 17.00.03. Одеса, 2004. 18 с.

12. Рожок В. Диригентське мистецтво України. *Музика і сучасність : Монографічні дослідження. Науково-популярні, критичні та публіцистичні твори.* Київ : Книга пам'яті України, 2003. С. 63–74.

13. Селезнева Н.О. Професіоналізм хормейстера. Психологічний та культурно-історичний аспекти : автореф. дис. ... канд. мист. : 17.00.03. Одеса, 2004. 16 с.

Навчально-методичне видання

Шурдак Марія Ігорівна

Марач Олександр Миколайович

Хорознавство з методикою викладання. Частина 2.

Методичні рекомендації та тестові завдання для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти.

Редактор: Марач Олександр

Електронне видання